LVK Lietuvos verslo konfederacija

+370 5 212 1111
info@lvk.lt

Gedimino pr. 2/1-28
LT-01103 Vilnius

lvk.lt

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

2026 m. lapkričio 11 d., Nr. 25-188VK

DĖL SIŪLYMO APRIBOTI NEALKOHOLINIŲ ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ ALTERNATYVŲ PREKYBĄ (DĖL XVP-893(2)

Gerbiami Seimo nariai,

Rytoj Seime balsuosite dėl Maisto įstatymo pataisų Nr. XVP-893(2) (toliau – Įstatymo projektas), kuriomis siekiama drausti asmenims iki 18 metų parduoti nealkoholinius gėrimus, kurių pavadinime būtų alkoholinių gėrimų pavadinimų (toliau – nealkoholinės alternatyvos), priėmimo.

Lietuvos verslo konfederacija (LVK), vienijanti gėrimų gamintojus, tiekėjus ir prekybos įmones, ragina Įstatymo projektui nepritarti, nes siūlomas reguliavimas nėra pagrįstas duomenimis, rizikos vertinimu bei tiesiogiai prieštarauja alkoholio kontrolės politikos tikslams.

1. **Nealkoholinių alternatyvų gamintojai ir pardavėjai baiminasi ne dėl pardavimų nepilnamečiams asmenims praradimo, o dėl produktų stigmatizavimo ir nepagrįstos administracinės naštos**

LVK pabrėžia, kad nealkoholinių alternatyvų alkoholiniams gėrimams gamintojai ir pardavėjai nesiekia šių parduoti nepilnamečiams asmenims. Nepilnamečiai asmenys, tikėtina, įsigyja nepastebimai menką dalį visų nealkoholinių alternatyvų. Tačiau būtent dėl to LVK ir prieštarauja Įstatymo projektui, nes juo siūlomas reguliavimas iš esmės stigmatizuotų nealkoholines alternatyvas ir siųstų signalą vartotojams, kad šie gėrimai yra žalingi.

Kol nerimaujama apie neva tai nealkoholinių alternatyvų „normalizavimą“, LVK pabrėžia, kad alkoholiniai gėrimai visuomenėje jau yra socialiai ir kultūriškai įsitvirtinę, ir todėl nealkoholinės alternatyvos kaip tik padeda keisti su alkoholio vartojimu susijusias kultūrines normas. Atsižvelgiant į tai, Įstatymų leidėjas Alkoholio kontrolės įstatymo 3 str. 1 d. 9 d. yra įtvirtinęs alkoholio kontrolės politikos nealkoholinių gėrimų prekybos ir gamybos skatinimo principą.

Nealkoholiniai gėrimai yra viena iš alternatyvų, padedančių mažinti alkoholio vartojimą. Nealkoholinis alus ir kiti panašūs gėrimai paprastai vartojami brandžių vartotojų, kurie renkasi šiuos gėrimus be alkoholio, siekdami atsisakyti ar sumažinti alkoholio vartojimą. Įvedus draudimą ir amžiaus tikrinimo pareigą, šių produktų prieinamumas būtų nepagrįstai ribojamas, o pats amžiaus tikrinimas sudarytų klaidingą visuomenei įspūdį, kad nealkoholinės alternatyvos prilygsta alkoholiui ar kelia su juo susijusią sveikatos riziką. Tokia tvarka apsunkintų šių gėrimų įsigijimą visiems vartotojams ir mažintų jų patrauklumą, nepaisant valstybės politikos krypties skatinti nealkoholinių alternatyvų prieinamumą.

Dėl to siūloma priemonė turėtų priešingą efektą visuomenės sveikatai, o jos įgyvendinimui administracinę naštą patirtų ir prekybos įmonės: reiktų prisitaikyti prie reguliavimo, taip pat augtų atvejų, kai savitarnos kasose reikia kasininko įsikišimo, skaičius. Dėl atitikties netikslingam reguliavimui taip pat augtų rizika prekybos įmonėms patirti baudas dėl pvz. klaidos tikrinant asmens dokumentus. Visa tai didintų prekybos įmonių veiklos kaštus ir mažintų veiklos efektyvumą.

2. **Įstatymo projektas nėra grindžiamas realia rizikos visuomenės sveikatai analize**

LVK pabrėžia, kad Įstatymo projekto iniciatoriai nepagrindė šio siūlymo jokiais patikimais ir objektyviais moksliniais įrodymais, nors ES teisėje[1] yra įtvirtintas principas, kad maisto produktų reguliavimas turi būti grindžiamas rizikos analize, moksline informacija ir proporcingumu. Šią Įstatymo projekto ydą savo išvadoje pastebėjo ir Teisės departamentas.

[1] Reglamentas Nr. 178/2002.

LVK Lietuvos verslo konfederacija

+370 5 212 1111
info@lvk.lt

Gedimino pr. 2/1-28
LT-01103 Vilnius

lvk.lt

Šis reguliavimas ir negali būti grindžiamas patikimais ir objektyviais moksliniais duomenimis, nes nėra mokslinio konsensuso dėl nealkoholinių alternatyvų alkoholiniams gėrimams poveikio visuomenės sveikatai. 2023 m. Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) literatūros apžvalgoje[2] apie nealkoholines alkoholinių gėrimų alternatyvas visuomenės sveikatos kontekste daroma pagrindinė išvada – šiuo metu trūksta pakankamų ir nuoseklių įrodymų apie nealkoholinių ir mažo alkoholio kiekio gėrimų poveikį visuomenės sveikatai. Pačioje apžvalgoje konstatuojama, kad įrodymai yra riboti ir nevienareikšmiai, o bendras poveikis alkoholio vartojimui ar galima žalai išlieka neaiški. Dokumente taip pat aptariama, kad tam tikromis sąlygomis šie produktai gali pakeisti stipresnius alkoholinius gėrimus ir būti siejami su mažesniu bendru suvartoto alkoholio kiekiu. Todėl PSO literatūros apžvalga nepateikia aiškios išvados, jog nealkoholinės alternatyvos savaime didina riziką visuomenės sveikatai, ar kad jų prekyba turėtų būti ribojama taip, kaip ribojama alkoholinių gėrimų prekyba.

LVK taip pat atkreipia Jūsų dėmesį į tai, kad Vyriausybė priimdama savo sprendimą, lydinčiuosiuose dokumentuose vadovavosi selektyviu minėtos literatūrinės apžvalgos citavimu ir selektyviai atrinktais moksliniais tyrimais dėl nealkoholinių gėrimų poveikio nepilnamečiams asmenims. Vyriausybė iš esmės preziumavo, kad nealkoholinės alternatyvos atidaro „vartus“ į alkoholio vartojimą, niekaip nepagrįsdama tokios savo prezumpcijos, ir ignoravo esminius tyrimus apie nealkoholinių alternatyvų poveikį nepilnamečių asmenų sveikatai.

Viešai prieinami jaunimo vartojimo tyrimai nepatvirtina teiginio, kad nealkoholinės alternatyvos veikia kaip „vartai“ į alkoholio vartojimą. Nacionalinės apimties Japonijoje atliktas tyrimas,[3] kuriame dalyvavo daugiau kaip 100 000 7–12 klasių mokinių, tikrino hipotezę, ar nealkoholinės alternatyvos yra pradedamos vartoti anksčiau nei alkoholis, ir ar šios gali tapti pirmuoju žingsniu alkoholio vartojimo link. Ši prielaida buvo analizuojama remiantis realiu paauglių elgesiu – vertinant tiek šių gėrimų ir alkoholio vartojimo paplitimą, tiek jų vartojimo pradžios seką. Tyrimo duomenys parodė, kad daugumos paauglių alkoholis buvo vartotas anksčiau nei nealkoholinės alternatyvos, ir šios nebuvo įvardintos kaip alkoholio vartojimą skatinantis veiksnys tarp 7-12 klasių mokinių. Nyderlanduose 2025 m. atliktame tyrime[4] taip pat buvo prieita prie išvados, kad nealkoholines alternatyvas vartojančių paauglių profilis buvo panašesnis į visiškai nevartojančius alkoholio asmenis, nei į alkoholį vartojančius bendraamžius. Kitaip tariant, nealkoholines alternatyvas vartoję paaugliai neturėjo alkoholį vartojantiems bendraamžiams būdingo rizikos profilio, paprastai siejamo su ankstyvu ar probleminiu alkoholio vartojimu.

Dėl visų šių priežasčių prašome nepritarti Įstatymo projektui.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607

[2] https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/a75a35b1-d8eb-4317-ad05-c4e2a741caff/content
[3] https://academic.oup.com/alcalc/article-abstract/52/3/351/2333819
[4] https://link.springer.com/article/10.1007/s11469-025-01515-0